

Tendensen i 1970'erne og 1980

I løbet af 1970'erne og i 1980 er der gennemført en række ændringer af reglerne for dagpenge, bistandshjælp og sociale ydelser. Hver for sig kan ændringerne synes af mindre omfang. Men set i en større sammenhæng har de været af stor betydning.

Inden for arbejdsløshedsdagpengereglerne har de ændrede regler ført til en væsentlig udvidelse af A-kassernes medlemskreds. Antallet af arbejdsløshedsforsikrede var i marts 1970 ca. 807.000 og i marts 1980 ca. 1.575.000 personer. Ikke blot har flere ønsket at sikre sig. Reglerne for adgang til A-kasserne er også gjort lempeligere.

En anden tendens i 70'erne inden for arbejdsløshedslovgivningen har været, at reglerne for udbetaling af dagpenge er lempet. Kravet til medlemsanciennitet er ændret fra 12 til 6 måneder. Nyuddannede har fået muligheder for dagpenge umiddelbart efter uddannelsens afslutning (dvs. uden forudgående karenstid). Der er skabt mulighed for udbetaling af dagpenge ved arbejdsfordelingsordninger – og i det hele taget ved arbejde på nedsat tid.

Endelig er der en tredje tendens, som har gjort sig gældende i begyndelsen af 70'erne: Det er forhøjelsen af dagpengeniveauet. I 1970 forhøjedes det generelle dagpengemaksimum fra 80 pct. af den hidtidige fortjeneste til 90 pct. I 1972 blev det individuelle dagpengebeløb forhøjet fra 80 pct. til 90 pct. af hidtidig arbejdsfortjeneste.

Konsekvensen af de ændrede dagpengeregler er, dels at flere har adgang til dagpenge, dels at dagpengeniveauet er vokset stærkt.

I 1970'erne gennemførtes den såkaldte bistandslov, der samlede en række bestemmelser i hidtidig lovgivning i en ny, samlet lovgivning. De nye regler for kontanthjælp har vist sig at omfatte langt flere personer, end man oprindeligt forudsatte. Princippet er, at der kan ydes forbigående hjælp, der dækker alle faste omkostninger, plus et vist beløb til almindeligt underhold svarende til 90 pct. af folkepensionens grundbeløb pr. voksen og et vist beløb pr. barn. Det betyder, at der i mange tilfælde kan udbetales beløb, der sammenlagt er større end, hvis den pågældende familie eller enkeltperson blot modtager dagpenge. Med henblik på at imødegå denne kritik har folketingset netop i sommeren 1980 indført et maksimum, svarende til den maksimale dagpengesats.

Men det, er ikke det eneste problem. Undersøgelser viser således, at en meget stor andel af kontanthjælpsmodtagerne modtager hjælpen igennem

meget lang tid, nogle endda gennem flere år. Dette er i strid med den oprindelige hensigt med forbigående hjælp.

Ved siden af bistandsloven og dagpengelovgivningen er der i 1978 gennemført en ny lovgivning om efterløn. Hvis man er i alderen 60–66 år og har været medlem af en A-kasse i en kortere årrække, kan man få maksimale dagpenge i 2½ år, 80 pct. af dagpengene i 2 år og endelig 60 pct. heraf i den sidste tid inden opnåelse af folkepension.

Ved siden heraf kan man arbejde 200 timer om året og have ubegrænset indtægter fra pensionsordninger, livrenter, opsparing etc., uden at det fører til nedslag i efterlønnens størrelse.

De hidtidige erfaringer har vist, at den oprindelige prognose fra arbejdsministeriet om antal efterlønsmodtagere (og dermed udgifternes størrelse) har været alt for lav. Finansloven for 1981 indrømmer nu denne fejlurdering og skønner, at antallet af efterlønsmodtagere vokser stabilt, og at der i 1984 vil være 70.000 på efterløn.

I forhold til invalidepensionister, hvis pension på højeste trin kun ligger lidt over det halve af efterlønnen, og i forhold til erhvervsaktive med lav løn forekommer det urimeligt, at den, der frivilligt afgiver sine arbejdsmuligheder, skal have en højere levestandard end disse grupper.

Det er også urimeligt, at de, der omfattes af ordningen (dvs. A-kasemedlemmerne) ikke selv gennem kontingent skal bidrage til en større del af udgiftsdækningen, end det er tilfældet.

Ved siden af de forbedrede regler for at få udbetalt indkomstoverførsler uden at arbejde er der i 1970'erne og senest i 1980 gennemført en række spareinitiativer med det formål at skære ned på udgifterne til en række sociale formål. Det har været et generelt træk i bespareelserne, at ydelser er gjort indkomstafhængige.

Det lyder umiddelbart fornuftigt, at man forbeholder en række ydelser til de svagest stillede. Men det giver store problemer at indkomstregulere de sociale ydelser. Det medfører nedtrapningsskalaer, der uundgåeligt indebærer, at den, der forøger sin indkomst, mister sociale tilskud. Når der samtidig skal betales en høj indkomstskat, fører det til, at det ikke kan betale sig at forøge indkomsten, fordi øget skat og færre offentlige ydelser stjæler gevinsten.

Med indførelsen af de dårligt gennemtænkte socialindkomstregler er dette problem blevet stærkt forværret. For daginstitutionsforældre og for handicappede har det disse virkninger: I det første tilfælde er der med virkning fra 1. januar 1981 indført en slags indkomstskat på daginstitutions-